Valtioneuvoston selonteko valtakunnallisesta liikennejärjestelmäsuunnitelmasta vuosille 2021-2032

Pyöräliitto kiittää mahdollisuudesta lausua valtakunnallisesta liikennejärjestelmäsuunnitelmasta.

Yleistä

Liikenteeseen on tulossa suuri murros kun on siirryttävä nopealla aikataululla käyttämään ilmaston kannalta kestäviä liikkumistapoja. Samalla kuitenkin sähkö- ja muut vähähiilisemmät autot yleistyvät liian hitaasti ratkaistakseen ongelmaa lähimmän viiden, kymmenen vuoden aikana. Manner-Suomen rekisterissä oli viime vuoden lopussa vähän vajaat 10 000 täyssähköautoa 2,7 miljooonasta käytössä olevasta autosta. Useiden tutkimusten mukaan polkupyörät, erityisesti sähköpolkupyörät, ovat sähköautoa paljon tehokkaampi työkalu siirtymässä vähähiilisempään liikkumiseen.[1] [2] Ja lisäksi kaupunkien paikallisia ruuhkaisuus- ja pienhiukkasongelmia sähköautot ratkaisevat huonosti.

On siis selvää että on pyrittävä voimakkaasti lisäämään kestäviä liikkumistapoja; jalankulkua, pyöräilyä ja joukkoliikenteen käyttöä. Varsinkin taajamien liikkumistapoja on kehitettävä niin että lyhyet henkilöautomatkat on helppoa ja turvallista korvata jalan ja pyörällä tehdyillä matkoilla. Tällä hetkellä 40 % automatkoista on alle 5 kilometriä ja yli 60 % alle 10 kilometriä pitkiä. [3]

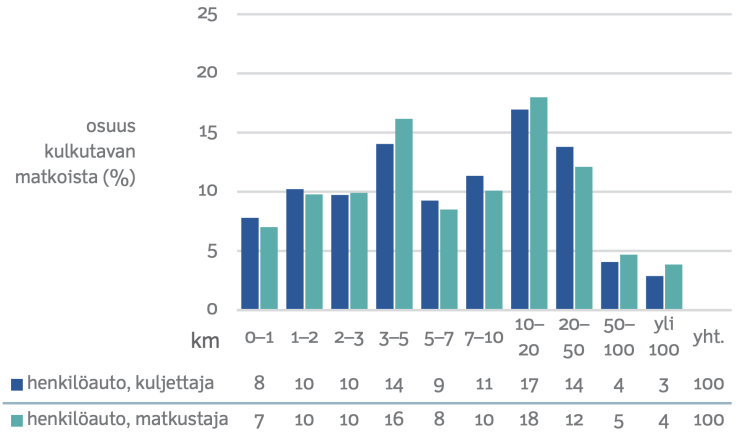

Liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteissa kestävien liikkumistapojen lisääminen näkyykin hyvin ja suunnitelmassa on monia hyviä toimenpiteitä tavoitteeseen pääsemiseksi. Pyöräliitto kuitenkin katsoo että suunnitelman mukainen rahoitustaso kävelyn ja

[1] Shifting the focus: energy demand in a net-zero carbon UK, The Centre for Research in Energy Demand Solutions(CREDS)
[2] Cycling is ten times more important than electric cars for reaching net-zero cities
[3] Valtakunnallinen henkilöliikennetutkimus, 2016

pyöräliikenteen edistämiseen on liian matala tavoitteisiin nähden.

Yksityiskohtaiset kommentit

Pyöräliitto on tyytyväinen että pyöräliikenne näkyy suunnitelmassa mm. **kävelyn ja pyöräilyn investointiavustusten** muodossa. Korotetulla rahoituksella on vuosina 2020 ja 2021 saatu aikaan kymmeniä hankkeita kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden parantamiseksi ympäri Suomen. Lisäksi ohjelmassa jatketaan **valtion verkolla olevan kävelyn ja pyöräliikenteen infran parantamista**, mistä on syytä myös antaa kiitosta.

Pyöräliitto kuitenkin huomauttaa, että ohjelmassa näihin toimenpiteisiin yhteensä varattu rahoitus on verrattain pieni. Pyöräliiton vuoden 2020 keväällä kunnille tekemän kyselyn mukaan kävelyn ja pyöräliikenteen investointitarve on todella suuri, ja suunnitelman rahoitus ei riitä vastaamaan siihen, vaikka rahoitusta korotetaankin vuodesta 2025 eteenpäin. Kuten suunnitelmassakin todetaan, katuverkon korjausvelka on noin 2 mrd euroa, mistä merkittävä osa on kävelyn ja pyöräilyn väylien korjausvelkaa.

Suunnitelman mukainen valtionrahoitus kävelyyn ja pyöräilyyn vuosina 2022 – 2024 on yhteensä vain 13,5 miljoonaa euroa (3,5 + 10 miljoonaa). Tämä vastaa esimerkiksi vuonna 2023 vain 2,4 prosenttia väylien kehittämisen rahoituksesta. Vuodesta 2025 eteenpäin tilanne paranee kävelyn ja pyöräilyn investointiohjelman rahoituksen noustessa 30 miljoonaan vuodessa. Mutta tällöinkin yhteenlaskettu rahoitus on vain 6,7 % väylien kehittämisen rahoituksesta. YK suosittaa kävelyn ja pyöräilyn rahoitusosuudeksi 20 %. Pyöräliitto pitääkin tärkeänä että rahoitus nostetaan yhteensä vähintään 100 miljoonaan euroon vuodessa.

Traficomin fossiilittoman liikenteen tiekarttaa varten tekemän vaikuttavuusarvioinnin mukaan kävelyn ja pyöräilyn investointiohjelman **rahoituksen nosto 100 miljoonaan euroon vuodessa olisi kansantaloudellisesti erittäin kannattavaa.** Traficomin mukaan vastinrahoituksen kanssa yhteensä 200 miljoonan euron investoinneilla saavutetaan 1 400 miljoonan euron hyödyt, sillä ihmisten siirtyminen moottoriajoneuvoista aktiiviseen liikkumiseen parantaa kansanterveyttä ja ilmanlaatua, vähentää polttoaineen kulutusta sekä liikenteen meluhaittoja. Samalla pyörätoimialan työpaikat lisääntyvät ja ilmastopäästöt vähenevät.

Pyöräliitto pahoittelee että **liikkumisen ohjauksen rahoitus** nousee suunnitelman mukaisesti vasta vuonna 2025 nykyisestä 0,6 miljoonasta 2,5 miljoonaan euroon. Liikkumisen ohjauksen rahoituksella on saatu aikaan monia hyviä hankkeita, joilla kannustetaan kansalaisia liikkumaan kestävämmin. Rahoitusta onkin syytä nostaa jo suunniteltua aiemmin.

Pyöräliitto kiittää suunnitelmaa siitä, että **liityntäpysäköinnin rahoituksessa kiinnitetään erityistä huomiota pyöräpysäköintiin**. Tämäkin rahoitus olisi kuitenkin hyvä aloittaa aikaisemmin kuin nyt on suunniteltu. Pyöräliitto pitää lisäksi tärkeänä että pyöräliikenteen liityntäpysäköinnin parantamista tehdään kaikilla keskeisillä joukkoliikenteen asemilla.

Suunnitelmasta puuttuu tutkimusrahoitus katuinfrastruktuurin vaikutuksesta turvallisuuteen ja pyöräliikenteen sujuvuuteen. Kunnat pitäisi sitouttaa tutkimuksissa löydettyjen parhaiden ratkaisujen käyttöön lisäämällä niiden käyttö osaksi valtion tukien ehtoja. Tämän voisi sisällyttää osaksi suunnitelmasta puuttuvaan jalankulun ja pyöräliikenteen tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitukseen, johon Pyöräliitto esittää 0,5 miljoonan euron vuotuista rahoitusta.

Pyörämatkailu mainitaan suunnitelmassa vain yhdessä kohden, henkilöliikenteen palvelujen ostoissa VR:ltä. On syytä olla tyytyväinen että hankinnassa otetaan pyörämatkailu huomioon. VR onkin jo lisäämässä ja parantamassa palveluitaan pyöräilijöille. Tästä on esimerkkinä yöjunien uudet matkatavaravaunut, joissa on useita paikkoja pyörille. Pyöräliitto toivoo että vastaavat vaunut tulevat myös päiväliikenteeseen ja että muutenkin kaikkien junatyyppien palveluiden parantaminen jatkuu. Valtion ostoilla on tässä varmasti merkittävä rooli. Esimerkkinä kehittämistarpeesta on se, että tällä hetkellä Pendolinoista puuttuvat pyöräpaikat kokonaan.

Pyörämatkailun kehittämisessä on kyse kuitenkin muustakin kuin junien palveluiden parantamisesta. Pyöräliitto pitääkin tärkeänä että **pyörämatkailun kehittämiseen budjetoitaisiin vuosittain vähintään 0,3 miljoonaa euroa**. Tätä rahoitusta voisi käyttää mm. reittien suunnittelemiseen ja opastuksen laatimiseen reiteille. Parhaillaan on meneillään valtakunnallisen pyöräliikenteen verkon suunnittelu ja tämä tulee vaatimaan lisäpanostuksia erityisesti opastukseen pitkälle tulevaisuuteen. Lisäksi Pyörämatkailukeskus on reitittämässä Suomessa kulkevia eurooppalaisia Eurovelo-reittejä ja niiden merkitseminen maastoon vaatii rahoitusta. Pyörämatkailussa on suuri käyttämätön potentiaali ja sillä voi olla merkittävä vaikutus erityisesti maaseudun matkailuyrityksille. Jotta tämä potentiaali saadaan hyödynnettyä, reittien tulee olla hyvin merkittyjä ja niistä etukäteen saatavan tiedon on oltava riittävää ja luotettavaa.

Pyöräliitto kiittää suunnitelmaa siitä että siinä mainitaan **kuntien omien kävelyn ja pyöräliikenteen edistämisohjelmien laatiminen**. Pyöräliitto pitää tärkeänä että näiden suunnitelmien laatimiseen budjetoitaisiin 0,5 miljoonan euron vuosittainen rahoitus. Tämä kannustaisi laatimaan suunnitelmia ja tekisi näin kävelyn ja pyöräliikenteen kehittämisestä suunnitelmallisempaa kunnissa.

Pyöräliitto pahoittelee että suunnitelman v**äyläverkon kehittämishankkeiden arvioinnin kriteereihin ei otettu hankkeiden vaikutusten arviointia kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden kannalta**.

Arviointikriteereistä jäi puuttumaan myös hyödyllisyyttä vähentävä painoarvo jos väylähanke lisää henkilöautoilun sujuvuutta suhteessa kestäviin liikkumistapoihin.

Pyöräliitto katsoo, että jatkossa kaikissa selvityksissä pitää **erotella ruuhkautumisen vaikutus henkilöautoilun ja raskaan liikenteen sujuvuuteen**. Henkilöauton ruuhkassa seisomisella on se positiivinen vaikutus, että se parantaa kestävien liikennemuotojen kilpailukykyä matka-ajassa. Etenkin päivittäisellä työ- tai opiskelumatkalla matka-aika on merkittävä tekijä kulkutavan valinnassa.

Raskaan liikenteen ruuhkassa seisomisella sen sijaan on pelkästään negatiivisia vaikutuksia. Siksi tiehankkeissa olisi mietittävä vaihtoehtona **raskaan liikenteen suosimista henkilöautoilun kustannuksella**, esim. kaistojen varaamista pelkästään raskaalle liikenteelle.

Lisätiedot:
Vellu Taskila, toiminnanjohtaja
044 238 5384
vellu.taskila@pyoraliitto.fi